

Het nemen van een opvoedingsbesluit: wat werkt?

Anke Breg, Willeke Daamen – december 2014

Gebaseerd op de review 'Het nemen van een opvoedingsbesluit: wat werkt?' (Daamen, 2014) en de Richtlijn Pleegzorg (De Baat, Van den Bergh, De Lange, 2014).

De plaatsing van een pleegkind in een pleeggezin heeft in eerste instantie een tijdelijk karakter. Hulpverleners onderzoeken of het pleegkind terug kan naar huis of dat de plaatsing een permanent karakter krijgt. Dit is het opvoedingsbesluit. Het nemen van een opvoedingsbesluit is een ingewikkeld proces waarop vele factoren invloed hebben. Voor het welzijn van ouders, pleegkinderen en pleegouders is het van belang dat er zo snel mogelijk een besluit wordt genomen. Onzekerheid over de plaatsing is schadelijk voor de ontwikkeling van het kind.

Factoren die van invloed zijn op een geslaagde hereniging

Het nemen van een opvoedingsbesluit is een gewichtige en ingewikkelde beslissing. Om een goed besluit te nemen is het belangrijk om inzicht te hebben in factoren die van invloed zijn op de kans van slagen van een terugplaatsing. Deze factoren hebben te maken met: de reden voor uithuisplaatsing, kindkenmerken, ouder- of gezinskenmerken en plaatsingskenmerken.

Werkzame elementen bij besluitvorming

Uit onderzoek komen verschillende factoren naar voren die van invloed zijn op de kwaliteit van het opvoedingsbesluit:

- Procesfactoren
 - Continu proces: De voorbereiding van een opvoedingsbesluit moet een continu proces zijn zodra het kind wordt geplaatst.

- Besluitvorming: Het actief betrekken van (pleeg)ouders en pleegkinderen levert niet alleen meer informatie op, het vergroot ook de kans van slagen van het genomen opvoedingsbesluit. Door een gezamenlijk besluit te nemen worden er meerdere perspectieven betrokken en wordt meer expertise betrokken die belangrijk is voor het nemen van een goede beslissing.

- Inhoudelijke factoren

- Algemene principes: De gewenste uitkomsten voor het kind zijn leidend. In de besluitvorming dienen risico- én beschermende factoren meegenomen te worden.

- Ontwikkeling van het kind en voortgang: Het is van belang om tijdens de plaatsing periodiek de ontwikkeling van het kind in kaart te brengen.

- Hechting: Het is van groot belang om het element hechting mee te nemen bij een opvoedingsbesluit. Hechting is een zeer belangrijke factor in de ontwikkeling van het kind.

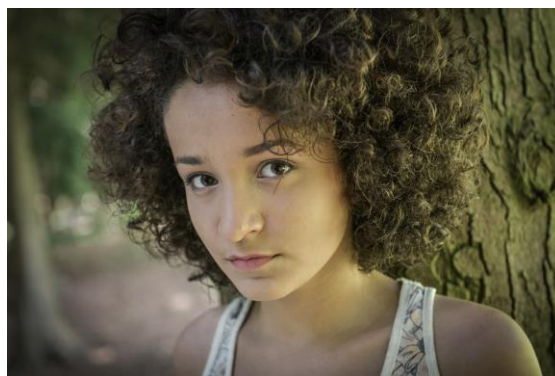

Hulpmiddelen bij besluitvorming

Er zijn verschillende hulpmiddelen of modellen beschikbaar die helpen bij het nemen van een opvoedingsbesluit: de Beoordelingsboog, de Deltamethode en het Pedagogisch beslissingsmodel. Deze hulpmiddelen maken methodisch inzichtelijk hoe de besluitvorming dient te verlopen.

Termijn van besluitvorming

Het is van groot belang dat er tijdig een beslissing over de plaatsing wordt genomen en de termijn van onzekerheid zo kort mogelijk is. Het principe bij de besluitvorming is: hoe jonger het kind, hoe korter de termijn van besluitvorming moet zijn. Het uitgangspunt is dat binnen een half jaar duidelijk kan zijn of de ouder voldoende opvoedingscapaciteiten bezit om het kind terug naar huis te kunnen plaatsen.

Aanwijzingen voor de praktijk

- Neem binnen een voor het pleegkind aanvaardbare termijn een opvoedingsbesluit. Na een uithuisplaatsing volgt er binnen één maand een plan van aanpak door het zorgteam. In dat plan van aanpak wordt een termijn afgesproken waarbinnen een opvoedingsbesluit wordt genomen. Uitgangspunt is dat het besluit binnen een half jaar tot maximaal één jaar wordt genomen.
- Vanaf het moment van uithuisplaatsing moet er direct gewerkt worden aan het verhelderen van het perspectief van de plaatsing. Bespreek met de ouders welke veranderingen nodig zijn voor een hereniging met hun kind en leg deze vast. Deze veranderingen moeten met name gericht zijn op de ouder-kindinteractie, in plaats van op de randvoorwaarden voor opvoeding en verzorging.
- Zorg in dialoog met ouders en pleegouders voor gezamenlijk gedragen doelen en werkwijze ten aanzien van een mogelijke terugplaatsing.
- Bied ouders, pleegkind en andere betrokkenen vanaf de start van de pleegzorgplaatsing intensieve hulp om de beoogde veranderingen te realiseren. De pleegzorgwerker dient in het eerste half jaar extra aandacht en tijd te besteden aan het begeleiden van intensieve contacten tussen het kind en de ouder. Ook moet hij of zij ervoor zorgen dat ouders voldoende hulp ontvangen om de gestelde doelen te kunnen bereiken.
- Bij het nemen van een opvoedingsbesluit staat het ontwikkelingsbelang van het pleegkind centraal. Andere criteria die van belang zijn: de wens van ouders en pleegkind, reden voor uithuisplaatsing en hulpverleningsgeschiedenis, de resultaten op basis van de beoogde doelen, competenties van ouders, beschermende factoren en risicofactoren bij ouders, gezin en pleegkind, en psychosociale omgevingsfactoren.
- Neem het opvoedingsbesluit op systematische wijze; gebruik een instrument of model waarbij een aantal stappen doorlopen wordt. Leg de beoordelingen en besluiten schriftelijk vast.
- Neem een opvoedingsbesluit gericht op permanente plaatsing in het pleeggezin wanneer na een half jaar intensieve ambulante hulp in de thuissituatie, gevolgd door een half jaar uithuisplaatsing in combinatie met intensieve ondersteuning van pleegkind en ouders, de

- gewenste ontwikkelingsuitkomsten niet worden bereikt en veranderingen die nodig zijn voor een hereniging niet zijn gerealiseerd.
- Stel bij terugplaatsing vast welke ondersteuning of nazorg nodig is, zodat de hereniging voor de jeugdige positief verloopt. Geef nazorg aan pleegouders als een pleegkind wordt teruggeplaatst. Zet daarbij (op effectiviteit onderzochte) interventies in – zie hiervoor de Richtlijn Uithuisplaatsing. Blijf contacten ondersteunen tussen pleegkind en pleegouders. Begeleid ouders bij het invullen van hun nieuwe ouderrol na een besluit gericht op een permanente plaatsing in het pleeggezin.
 - Werk na het opvoedingsbesluit toe naar een voogdijbesluit. De voogdij moet worden overgedragen aan diegene die de dagelijkse zorg en opvoeding van het pleegkind op zich heeft genomen. Leg vast dat pleegouders ook na een voogdijbesluit meewerken aan een goed contact van het pleegkind met de ouders.

Deze factsheet beslaat een klein onderdeel van de pleegzorgpraktijk. De informatie in deze factsheet moet dan ook gezien worden in de bredere pleegzorgcontext. Er is een aantal aanwijzingen die los van de specifieke onderwerpen altijd leidend moeten zijn, namelijk:

- De ontwikkeling van het kind is altijd leidend.
- Besluit zo snel mogelijk wat het perspectief van de plaatsing is en waar het kind opgroeit. Binnen drie maanden na de plaatsing wordt gestart met onderzoek naar het perspectief en binnen negen maanden wordt het besluit genomen. Hierbij geldt: hoe eerder en beter. Voor jonge kinderen is het belang van een snel besluit het grootst.
- Streef zoveel mogelijk naar een intensieve samenwerking met ouders. Daarbij geldt dat er meer kans is op een succesvolle, intensieve samenwerking als ouders ook al bij het proces van matching en plaatsing betrokken worden. De ontwikkeling van het kind is hierin leidend: als de samenwerking schadelijk is voor de ontwikkeling of als het onveilig is, dan gaat het niet.

De factsheet 'Algemene bevindingen en aanwijzingen voor de pleegzorgpraktijk' geeft de belangrijkste aanwijzingen en bevindingen voor deze bredere context weer.